

ተቃዋሚ ለተቋማት

ሀገራችን ውስጥ እየተከናወነ ላለው ለውጥ የምናሳየው ድጋፍ ከማጨብጨብ ባሻገር ተገባራዊ መሆን ይኖርበታል። ይህ ለውጥ በኢህአዴግ መሪነት ብቻ የሚፈለገውን ውጤት ማምጣት እንደማይቻል ብዙዎች የሚስማሙበት ይመስለኛል። በመሆኑም ነው ሁሉንም ነገር በዶ.ር አብይና በፓርቲያቸው ላይ መጣል የለንበም የምንለው። የዳያስፖራው ህብረተሰብ አገር ውጥ ካለው ህዝብ በቁጠር እጅግ አነስተኛ ቢሆንም በእውቀቱ፣ በገንዘቡና በጉልበቱ በግልም ሆነ በቡድን ሊያበረከታቸው የሚችል አስተዋጾ ከፍተኛ ነው።

እስከዛሬ በተቃውሞ ያሳለፈው ዲያስፖራ ተቋማትን በመገንባት ረገድ በደጋፊነትም ሆነ በተፎካካሪነት ኢትዮጵያን በመታደጉ ረገድ አስተዋጽኦው መቀጠል ይኖርበታል። የጥምር ዜግነት ከተፈቀደ (መፈቀድ አለበት ተብሎ ይታመናል) ዲያስፖራውን ለትውልድ አገሩ የበለጠ ስለሚያቀርበው ድርሻውን ለማበርከት የበለጠ አመቺ ሆኔታን ይፈጥራል። ዲያስፖራው ያራሱ አገር ተጨባጭ ሁኔታን ከመረዳት አንስቶ በሚኖርበት ዲሞክራሲያዊ ከሆኑት አገራት በሚቀሰማቸው ልምድ ከአገሩ ጋር አጣጥሞ ተግባራዊ የማድረግ ከሌላው የውጭ ሰው የበለጠ የበላይነት (upper hand) ያለው በመሆኑ ተቋማትን በመገባቱ ረገድ ያለው ሚና ከፍተኛ ነው። ይህንን ሲል በ100 ሚሊዮን ውስጥ ያለውን እምቅ ሃይል አሳንሼ ከማየት ሳይሆን የዲያስፖራውም ድርሻ በቁጥር ንፅፅር ብቻ ሊሰጥ የሚችለው አገልግሎት እንዳይዘነጋ ነው።

ሲቪክ ማህበራት ይህዝብን ፍላጎት ተግባራዊ ለማድረግ ከመንግስት ውጭ ያለትርፍ ተደራጅተው (none profit organization) የሚንቀሳቀሱ አካላት ናቸው። እነዚህ ማህበራትና ተቋማት የሞያ ማህበራትን፣ ለትርፍ ያልቆሙ ድርጅቶችን (NGO) የሃይማኖት ተቋማትንና ሌሎች ለህብረተሰቡ ግልጋሎት ሊሰጡ የሚችሉ ስብስቦችን በአገራችን አንዳሉ እንደ እቁብና እድር የመሳሰሉትን ያጠቃልላል። የሲቪክ ማህበራት ግልጽነትና ተጠያቂነት እንዲሰፍን በመከታተል (watchdog) ፣ ማህበራዊ ጉዳዮችን በማንሳት ህዝቡ እንዲያውቅና አስፈላጊ ለውጦች እንዲደረጉ በመወትወት፣ (advocacy) በትምህርት፣ በጤና ለአደጋ ጊዜ ቅደመዝግጅቶችን በማድረግና አገልግሎት በመስጠት (service provider)፣ ፖሊሲና ስትራቴጂን ለመቅረጽ ልዩ ልምድና እውቀት ያላቸውን በመለየትና በማቅረብ፣ በማስተማርና በማሰልጠን አቅምን በመገንባት (capacity building)፣ ለተገለሉ፣ ለተረሱና ድምጽ ለሌላቸው የህብረተሰብ ክሎች ድምጽ በመሆን (reperesentative) ና ህብረተሰቡ የዜግነት ግዴታውን እንዲወጣ በማበረታታትና ማስተማር (citizen champion) ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ።

ተቋማት ለዲሞክራሲ ግንባታና ለህግ የበላይነት ዋስትናዎችም ናቸው። ዛሬ ባደጉት አገሮች የምናየው የህግ የበላይነት መረጋገጥና የዲሞክራሲ መበልጸግ የመንግስታት ፍትሃዊ በሆነ መልኩ ተወዳድረው በምርጫ ስልጣን መያዛቸው ብቻ ሳይሆን የተቋማት የስራ ውጤት ጭምር ነው። ለአገር ዕድገትና ብልጽግና ጠንቆችን ወገንተኝነትን፣ አድሎን፣ ጎበኝነትን፣ ምዝብራን፣ አፈናንና የመሳሰሉን በእንጭጩ መቅጨት የሚቻለው ነጻ የሆኑ ተቋማት ሲኖሩ ብቻ ነው። አለመታደል ሆኖ በህዝብ አዎንታ ስልጣን ላይ የውጡ መሪዎች ወይም ቡድኖች ስላልነበሩን ሁሉም የነበረውን በማፍረስ በግላቸው ወይም የሚመሩት ቡድን ባመነበት ከቀደመው ባልተሻለ ሁኔታ ግን ለእነሱ በሚሰማማና ለረዥም ጊዜያት ሥልጣን ላይ በሚያቆያቸው መልኩ ተቋማትን ይገነባሉ። እነዚህ ተቋማት ደግሞ የህዝብ አገልጋዮች ሊሆኑ እንዳልቻሉና ሊሆኑም አንደማይችሉ ከቀደምት ታሪካችን መገንዘብ አዳጋች አይሆንም። ፈተናውን ተቋቅመው ለመስራት የሚሞክሩም እንደ ፖለቲካ ተቀናቃኝ ተደርገው ስለሚታዩ ባጭር ጊዜ ውስጥ ከጨዋታ ውጭ ይደረጉ ነበር።

ዲሞክራሲ በሚገባ ሊገነባና ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው ተጠያቂ የሆነ፣ ግልጽነት የተላበሰና በነጻ ሃሳብ መንሸራሸርን የሚያበረታታ ህዝባዊ ተቋም ሲኖር ብቻ ነው። ዛሬ በኢትዮጵያ እየተቀጣጠለ ያለው ለውጥ የሚፈለገውን ውጤት ለማምጣትም ሆነ ውጤቱ ዘላቂ እንዲሆን በተቋማት መደገፍ የግድ ነው። ለዚህም ያሉትን ተቋማት ከማፍረስ ይልቅ አስፈላጊውን ጥገናና ማስተካከያ ተደርጎባቸው ከማንኛውም ተፅእኖ ነፃ ሆነው በህግና በህግ ብቻ በመተዳደር ህዝቡን እንዲያገለግሉ ማድረግ ነው። ተቋማት በስሩ ለተሰባሰቡት አባላት በእኩልነት አገልግሎት መስጠት ቀዳማዊ ሥራቸው ቢሆንም ከሌሎች ተቋማት ጋርም አብሮ ለመስራት የሚያስችላቸው በእኩልነት ላይ የተመሰረተ ግንኙነት መኖር ግድ ይላል።

ተቋማትን በተለይም መንግስታዊ ያልሆኑትን የሃይማኖትን ጨምሮ የማጠናከሩ ተግባር በተቀዳሚነት ሃላፊነቱ የህብረተሰቡ ነው። የተፈጠረውን የለውጥ አጋጣሚ በመጠቀም በመሰባሰብ መንግስትም ተቋማትን በህግ እንዲደግፍና ቀደም ሲል የወጡ ህጎች (የመገናኛ ብዙኃንና የመረጃ ነፃነት አዋጅ፣ የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት አዋጅና የፀረ ሽብርተኝነት አዋጅ) እንዲሻሻሉ ወይም እንዲሰረዙና በምትካቸው የተሻሉ ህጎች እንዲወጡ ጫናና እገዛ ማድረግ ያስፈልጋል። በዚህ ረገድ በመንግስት አንሳሽነት የተጀመረው ጥናት ውጤታማነት የተፎካካሪ ፓርቲያዎች፣ የምሁራንና ትልቁ ባለደርሻ የሆነው የህዝብ ተሳትፎ ወሳኝ ነው። የሚተኩትም ካሉ በበዙሃን የሚደገፉና የሚተገበሩ በተለይም የዜጎችን ሰብአዊ መብት

የማይጋፉ ሆነው እንዲቀረጹ ከወዲሁ ሊታሰብበትና በጥንቃቄ መቀረጽ ይገባቸዋል። ሕግ አውጪው፣ ህግ ተርጓሚው፣ ሕግ አስፈጻሚው፣ ፓርቲና መንግስት መለያየት ለህግ የበላይነት መስፈን መሰረትና አስፈላጊዎች ናቸው። ስለሆነም መንግስታዊ የሆኑትንም ተቋማት ነጻ ሆነው እንዲጠናከሩ የተቃዋሚ (ተፎካካሪ) ፓርቲ መሪዎች፣ የምሁራን፣ የአክቲቪስቶችና የመገናኛ ብዙሃን ሚና ከፍተኛ ነው።

ነጻ ጠንካራ ተቋማት መገንባት ሂደት ቢሆንም ካሁኑ ካልተጀመረ ለውጡን ወደፊት አራምዶ ለታቀደው ግብ ለመድረስና እስካሁን የተገኙትንም ሆነ ለወደፊት የምንቀዳጃቸውን ድሎች ለመጠበቅና ዋስትናቸውን ለማረጋገጥ አይቻልም። ግልጽነትን፣ ተጠያቂነትንና ውጤታማነት ለማስመዘገብ ነጻ ተቋማት ከመገንባት ሌላ አማራጭ የለም አይኖርምም። በመሆኑም የምርጫ ቦርዱን ከማስተካከል (ገለልተኛ ማድረግ) ጭምር የህግጋትና የተቋማት ሁኔታ መስመር ሳይዙ ተፎካካሪ ፓርቲዎች ህዝቡ ውስጥ ገብተው ሃሳባቸውን ለማንሸራሸር የሚችሉበት ሁኔታ ሳይፈጠር ሀገራዊ ምርጫ ብቻን ታሳቢ አድርጎ መንቀሳቀሱ ለገዥው ፓርቲ እንዳለፈው ከራስ ጋር መወዳደር እንዳይሆን ያስጋል። ይህ ደግሞ ውጤቱ ጤናማ ላይሆን ስለሚችል ካሁኑ ሊታሰብበት ይገባል። ትናት የአንድ ፓርቲ አመራር ያውም አምባገነንነት በተላበሰ መልኩ የነበረው ነገም እንዳይደገም ከተፈለገ መፍትሄው በነጻ ተቋማት መደገፍ ነው ያ ደግሞ በበኩሉ ለብዝሃነት ፓርቲ ስርአት (multi party system) ምቹ ሁኔታን ይፈጥራል።

ፈጣሪ ኢትዮጵያን ከነህዝቦቹዋ ይባርካት። አሚን።

bahirk@hotmail.com